

Wojciech Sadłoń

Kult Matki Bożej i nabożeństwo fatimskie w parafiach katolickich w Polsce : Raport z badania

Salvatoris Mater 18/1/4, 454-479

2016

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

1. Wprowadzenie

Religijność jest niezwykle bogatą i różnorodną sferą doświadczenia człowieka. Chociaż najczęściej odnosi się do ściśle określonych i usystematyzowanych treści wiary, rytuałów i zasad moralnych zawartych w religiach, to jednak stanowi przede wszystkim sferę indywidualnego i subiektywnego doświadczenia człowieka. Na oznaczenie tej sfery religijności człowieka, która wymyka się ściśle określonym treściom teologicznym, przepisom oraz instytucjom kościelnym najczęściej używa się terminu „religijności ludowej” lub „pobożności ludowej”. Właściwe wydaje się również pojęcie „duchowości”. Nie jest łatwo wskazać, co tak naprawdę kryje się pod pojęciem „pobożności ludowej”. Niektórzy autorzy wiążą pobożność ludową z negatywnymi elementami religijności,

takimi jak brak intelektualnego pogłębienia oraz rytualizm¹. Można też wskazywać na istotne miejsce pobożności ludowej w strukturze religijności jako takiej.

Istotnym elementem pobożności ludowej jest tzw. pobożność maryjna. Wyraźnie widać to na przykładzie polskiego katolicyzmu². Pierwsze kościoły na ziemiach polskich były pod wezwaniem Maryi. Kalendarz maryjny związany był z rytmem uprawy ziemi (Nawiedzenie, 2 VII – Matki Bożej Jagodnej, Wniebowzięcie 15 VIII – MB Zielnej, Narodzenie NMP 8 IX – MB Siewnej)³. Polska pobożność maryjna ujawnia

Wojciech Sadłoń SAC

Kult Matki Bożej i nabożeństwo fatimskie w parafiach katolickich w Polsce.

Raport z badania

SALVATORIS MATER
18(2016) nr 1-4, 454-479

darz maryjny związany był z rytmem uprawy ziemi (Nawiedzenie, 2 VII – Matki Bożej Jagodnej, Wniebowzięcie 15 VIII – MB Zielnej, Narodzenie NMP 8 IX – MB Siewnej)³. Polska pobożność maryjna ujawnia

* Opracowanie zawiera wyniki badań statystycznych przeprowadzonych w latach 2015-2016 przez Instytutu Statystyki Kościoła Katolickiego SAC we współpracy z Sekretariatem Fatimskim w Zakopanem.

Opracowanie: ks. Wojciech Sadłoń SAC

Realizacja badań: mgr Robert Stępisiewicz, Mirosława Osytek

¹ W. PIWOWARSKI, *Wprowadzenie*, w: *Religijność ludowa. Ciągłość i zmiana*, red. TENŻE, Wyd. Wrocławskiej Księgarni Archidiecezjalnej, Wrocław 1983, 5-19.

² J. KOPEĆ, *Uwarunkowania historyczno-kulturowe czci Bogarodzicy w polskiej religijności*, w: *Religijność ludowa. Ciągłość...*, 21-63.

³ A. POTOCKI, *Pobożność maryjna*, w: M. LIBISZOWSKA-ŻÓŁTKOWSKA, J. MARIANŃSKI, *Leksykon socjologii religii*, Verbinum, Warszawa 2004, 294-296.

⁴ *The Gender Gap in Religion Around the World*, red. C. HACKETT, Pew Research

się stopniowo od XIV w. To wtedy, a może nawet nieco wcześniej, powstaje „Bogurodzica”, która była przez wieki swoistą pieśnią narodową Polaków. Ksiądz Piotr Skarga traktował ten utwór jako swoiste wyznanie wiary Polaków. W 1396 r. w diecezji krakowskiej zostaje zatwierdzone święto Poczęcia Maryi. W XV w. pojawili się w Polsce franciszkanie obserwanci (bernardyni), którzy propagują koronkę do Najświętszej Maryi Panny. Z tego okresu zachował się również zwyczaj umieszczania na zbrojach rycerskich obrazu Maryi otoczonej gwiazdami z węzłem pod stopami. Rozpowszechniła się także praktyka śpiewania Godzinek do Najświętszej Maryi Panny. Maryjny rys polskiego katolicyzmu wyraźnie odróżniał go od religijności zachodniej już w późnym średnio-wieczu. Do dalszego rozwoju pobożności maryjnej w Polsce przyczyniła się sytuacja polityczna i wojny obronne XVI i XVIII w. Silny rozkwit pobożności maryjnej miał miejsce w okresie baroku i był wspierany przez rozwój dewocjonaliów. Istotne znaczenie miał również silny ruch anty-reformacyjny w Polsce. W okresie kontrreformacji powstaje zapoczątkowane przez jezuitę Kaspra Druzbickiego nabożeństwo „świętego niewolnictwa”. Najbardziej znany popularyzator tego nabożeństwa na Zachodzie Europy Ludwik Grignon de Montfort powołuje się na jego praktykowanie właśnie w Polsce. W tym duchu 1 kwietnia 1656 r. Jan Kazimierz oddaje Polskę na własność Maryi, składając śluby narodu. O silnej pobożności maryjnej wśród niższych warstw świadczy oburzenie, jakie zapanowało wśród chłopów po tym, jak Szwedzi rozpoczęli oblężenie Jasnej Góry. Ponadto bardzo popularne stają się bractwa różańcowe. W wieku XIX rozwijają się prywatne objawienia maryjne. Z tamtych czasów pochodzą objawienia w Licheniu oraz jedyne do dnia dzisiejszego zatwierdzone przez Kościół objawienia maryjne w Gietrzwałdzie na Warmii pod zaborem pruskim z 1877 r. Ważne miejsce w kształtowaniu polskiej religijności zajmuje również o. Maksymilian Kolbe i jego „Rycerz Niepokalanej”. W najnowszej historii Polski na pobożność maryjną Polaków wywarł istotny wpływ kard. Stefan Wyszyński. Na odniesieniu do Maryi oparł on swój program Wielkiej Nowenny. Podobne rysy pobożności maryjnej odnaleźć można u Jana Pawła II, który podróżując do Polski, odwiedzał wiele maryjnych sanktuariów i wyrażał swój osobisty i emocjonalny z nimi związek.

Zagadnienie pobożności ludowej wiąże się również z przemianami religijności. Według M. Webera, sekularyzacja związana jest z procesem racjonalizacji. Racjonalizacja polega na „odczarowywaniu świata”, odzierania go z tajemnicy, ale też tradycji i zwyczajów. W wyniku racjonalizacji coraz większe znaczenie zyskuje kalkulacja i zadaniowe podejście do świata. Jednostka zamykana jest coraz bardziej w „żelaznej klatce” biurokracji, kapitalizmu i ogólnie zasad prawa. Relacje ludzkie zo-

stają zdepersonalizowane, a na znaczeniu zyskuje przede wszystkim naukowe podejście do świata. W pobożności ludowej można widzieć czynnik przeciwstawiający się takiemu procesowi racjonalizacji świata. Szczególnie właśnie pobożność maryjna pozwala wyjść współczesnemu człowiekowi poza ramy intelektualnej kalkulacji oraz racjonalnego przewidywania. Maryjność wprowadza również swoisty rys personalistyczny do religijności, zwracając uwagę na elementy emocjonalne i osobiste. Na przeciwstawienie rysu maryjnego pobożności ludowej oraz racjonalizacji wskazuje historia zachodniego chrześcijaństwa. Zdaniem M. Webera, jednym z czynników, który zapoczątkował współczesną racjonalizację świata była właśnie reformacja, której jednym z istotnych elementów, jak wiadomo, było zasadnicze odejście od kultu maryjnego.

Kult maryjny lub duchowość maryjna oznaczają więc specyficzny rys religijnego doświadczenia człowieka polegający na odniesieniu do Maryi, Matki Chrystusa. W popularności kultu maryjnego można dostrzec również powiązanie z socjologiczną dominacją kobiet w chrześcijańskiej religijności⁴. W duchowości maryjnej obecne są również elementy innego ważnego wymiaru polskiego katolicyzmu, mianowicie patriotyzmu, czego przykładem jest tytuł: Maryja Królowa Polski.

W tym kontekście istotne jest również odniesienie polskiej duchowości maryjnej do tzw. orędzia fatimskiego. Istnieje niezwykle silny symboliczny związek pomiędzy pontyfikatem Jana Pawła II, a szczególnie zamachem na jego życie, oraz objawieniami Matki Bożej Fatimskiej. Ponadto treść objawień fatimskich odnosi się bezpośrednio do dotyczącej Polaków sytuacji politycznej i zagrożenia ze strony Rosji. W ten sposób można wyjaśnić popularność orędzia fatimskiego w Polsce.

Podsumowując, należy stwierdzić, że badania polskiego katolicyzmu bez dostrzegania pobożności ludowej, a przede wszystkim wymiaru maryjnego, byłyby niepełne. Wydaje się, że pobożność ludowa stanowi dla religijności swoisty „świat życia” (*Lebenswelt*) łączący teologicznie rozumianą tradycję chrześcijańską z codziennym życiem jednostki⁵.

Dlatego z radością oddajemy do ręki czytelnika raport z pierwszego w Polsce badania duchowości maryjnej oraz nabożeństwa fatimskiego. Nie jest to oczywiście wyczerpujące ujęcie tematu, ale jedynie wstęp do bardziej pogłębionych analiz oraz badań tego ważnego aspektu polskiego katolicyzmu.

Center, Washington 2016; *Religijność i aktywność kobiet w kościele katolickim w Polsce*, red. W. SADŁOŃ, ISKK, Warszawa 2014.

⁵ Por. E. TROELTSCH, *Die Soziallehren der christlichen Kirchen*, Mohr-Siebeck, Tübingen 1923.

2. Kult Matki Bożej w świetle dokumentów Kościoła katolickiego (ks. P. Krakowczyk)

Najświętsza Maria Panna odbiera w Kościele katolickim szczególną cześć ze względu na Jej wyjątkowe miejsce w Boskim planie odkupienia ludzkości. Maryja stała się Matką Jezusa Chrystusa, jedynego Zbawiciela świata, i z tej racji odbiera Ona cześć we wspólnotach chrześcijańskich. „Pobożność Kościoła względem Świętej Dziewicy jest wewnętrznym elementem kultu chrześcijańskiego” (Paweł VI, *Marialis cultus*, 56). Oznacza to, że chrześcijańska pobożność pozbawiona odniesienia do Najświętszej Maryi Panny pozostałaby niepełna. Rzeczywiście pośród kultu Świętych Maryja zajmuje wyjątkowe miejsce. W kalendarzu liturgicznym liczba dni, w których wspominana jest Najświętsza Dziewica, przewyższa wspomnienia innych Świętych i Błogosławionych. Liczniejsze są też różnorakie formy nabożeństw do Matki Chrystusa. Drugi Sobór Watykański stwierdza, że Maryja „słusznie doznaje od Kościoła czci szczególnej. Już też od najdawniejszych czasów Błogosławiona Dziewica czczona jest pod szacrytnym imieniem Bożej Rodzicielki, pod której obronę uciekają się w modlitwach wierni we wszystkich swoich przeciwnościach i potrzebach” (Sobór Watykański II, *Lumen gentium*, 66).

Kościół zna wiele różnorakich form oddawania czci Najświętszej Maryi Pannie. Jako pierwszą należy wymienić Jej liturgiczne wspomnienie (zob. *Dyrektorium o pobożności ludowej*, 187). Pośród Świętych wpisanych do kalendarze liturgicznego w Polsce jedynie Maryja ma 10 wspomnień liturgicznych obchodzonych na terenie całego kraju. Do nich należy doliczyć inne wspomnienia, które zostały wpisane do kalendarzy diecezjalnych i związane są z lokalnymi miejscami kultu (sanktuariami). Dla porównania Święci Apostołowie Piotr i Paweł mają jedynie po trzy wspomnienia w ciągu roku liturgicznego, a święci Jan Chrzciciel i Józef – zaledwie dwa wspomnienia. Pozostałych Świętych i Błogosławionych wspomina się tylko raz w ciągu roku (zob. *Mszal rzymski dla diecezji polskich*).

Kolejną formą kultu Najświętszej Dziewicy są Jej liczne, rozsiane po całym kraju, sanktuaria. Każda diecezja w Polsce ma przynajmniej jedno takie miejsce kultu. Z sanktuariami wiąże się również ruch pielgrzymkowy. Najbardziej znanym miejscem pątniczym w Polsce jest sanktuarium Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze, do którego co roku przybywają rzesze pielgrzymów.

Najpopularniejszą znaną formą nabożeństwa do NMP jest Różaniec (zob. *Dyrektorium o pobożności ludowej*, 197-202), a październik, z racji liturgicznego wspomnienia NMP Różańcowej, stał się miesiącem, w którym katolicy gromadzą się w kościołach na wspólnych nabożeń-

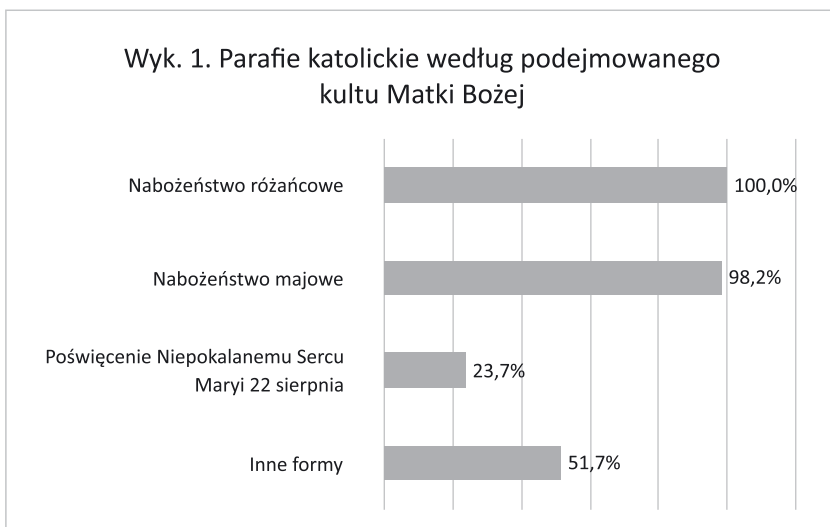
stwach różańcowych. Do innych nabożeństw maryjnych należy zaliczyć modlitwę Anioł Pański (zob. *Dyrektorium o pobożności ludowej*, 195), odmawianą codziennie w samo południe, oraz obchodzenie „miesiąca Maryjnego” w maju, z litanią loretańską śpiewaną w kościołach i obok przydrożnych kapliczek (zob. *Dyrektorium o pobożności ludowej*, 190n). Dość popularną formą kultu maryjnego jest śpiewanie pieśni maryjnych, a szczególnie Godzinek o NMP oraz, coraz popularniejsze w Polsce, śpiewanie Akatysty (zob. *Dyrektorium o pobożności ludowej*, 207).

Ważną formą kultu maryjnego jest obchodzenie sobót jako dni poświęconych Matce Bożej (zob. *Dyrektorium o pobożności ludowej*, 188), a wśród nich szczególne znaczenie mają nabożeństwa pierwszych sobót miesiąca. Wierni często powierzają siebie i swoich bliskich opiece Maryi, np. odmawiając akt zawierzenia (zob. *Dyrektorium o pobożności ludowej*, 204). Nosząc na szyi medaliki z wizerunkiem Matki Bożej (zob. *Dyrektorium o pobożności ludowej*, 206) lub karmelitańskie szkaplerze, wyrażają szczególną więź z Matką Jezusa (zob. *Dyrektorium o pobożności ludowej*, 205). Bardzo często w swoich domach katolicy zawieszają obrazy Świętej Dziewicy i proszą o Jej opiekę i wstawiennictwo. Niezwykle popularne w Polsce jest, odprawiane zazwyczaj w każdą środę, nabożeństwo do NMP Nieustającej Pomocy, której obrazy znajdują się w wielu polskich świątyniach.

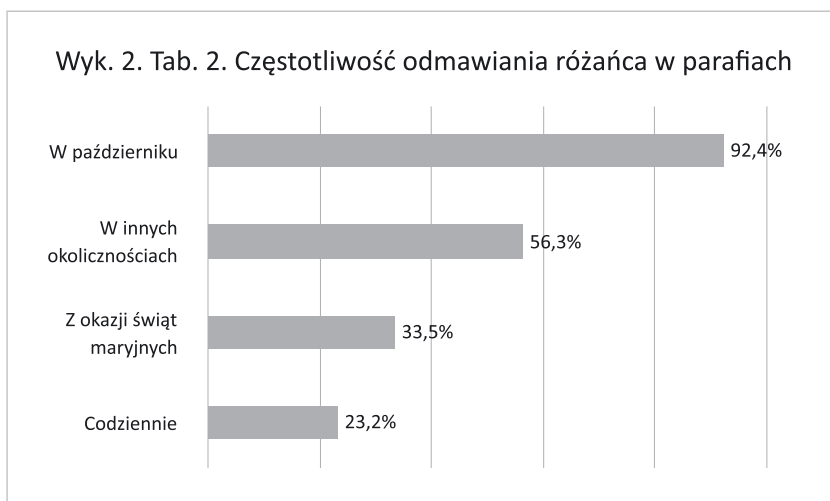
Z powyższej prezentacji jasno wynika, że kult NMP w Polsce zna wiele różnorodnych form pobożności, zarówno liturgicznej, jak i pozaliturgicznej. Wszystkie te formy zostały zaaprobowane przez Kościół katolicki i uznane za zgodne z Jego nauczaniem i wielowiekową tradycją.

3. Kult Matki Bożej w parafiach katolickich w Polsce

Z przeprowadzonego badania wynika jednoznacznie, że kult Matki Bożej jest wyraźnie obecny we wszystkich parafiach w Polsce. Nie ogranicza się on jedynie do obchodzenia liturgicznych świąt, ale obejmuje również wiele form pobożności ludowej. Najbardziej rozpowszechnioną formą kultu Matki Bożej w pobożności parafii jest różaniec. Modlitwa różańcowa praktykowana jest we wszystkich parafiach w Polsce. Również nabożeństwa majowe odprawiane są niemal we wszystkich parafiach w naszym kraju. W zdecydowanej większości sprawowane są one w świątyniach. Jedynie w kilku procentach parafii nabożeństwa majowe odbywają się przy okolicznych kapliczkach. Znacznie rzadziej, bo w co czwartej parafii podejmowane jest też poświęcenie Niepokalanemu Sercu Maryi w dniu 22 sierpnia.

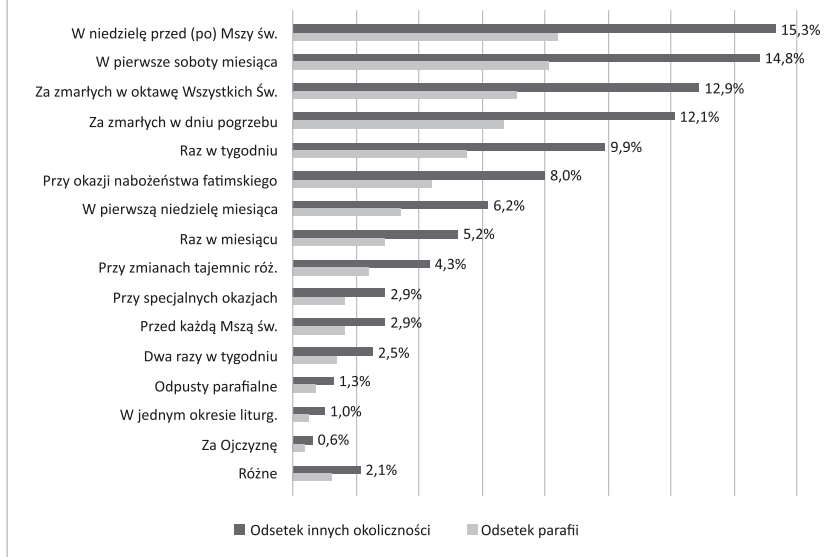

W co czwartej parafii nabożeństwo różańcowe sprawowane jest codziennie. Niemal we wszystkich parafiach (94%) praktykowane jest w październiku. Z okazji świąt maryjnych modlitwa różańcowa odmawiana jest w co trzeciej parafii. W ponad połowie parafii różaniec odmawiany jest z okazji innych okoliczności.

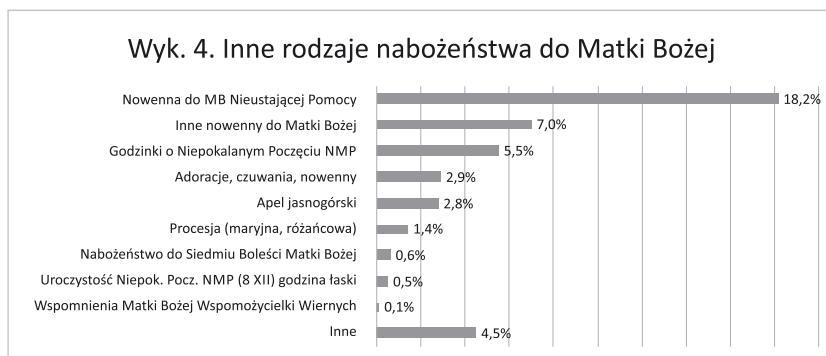
Wśród innych okoliczności, różaniec najczęściej odmawia się w każdą niedzielę (15% i 8% parafii) oraz w pierwsze soboty miesiąca (15% i 8% parafii). Ponadto różaniec jest popularną formą modlitwy za zmarłych, zarówno w oktawę Wszystkich Świętych, jak i w dniu pogrzebu (łącznie 25% i 14% parafii). W niektórych parafiach różaniec odmawia się również raz w tygodniu, z okazji różnych nabożeństw.

Wyk. 3. Parafie katolickie według odmawiania różańca w różnych okolicznościach

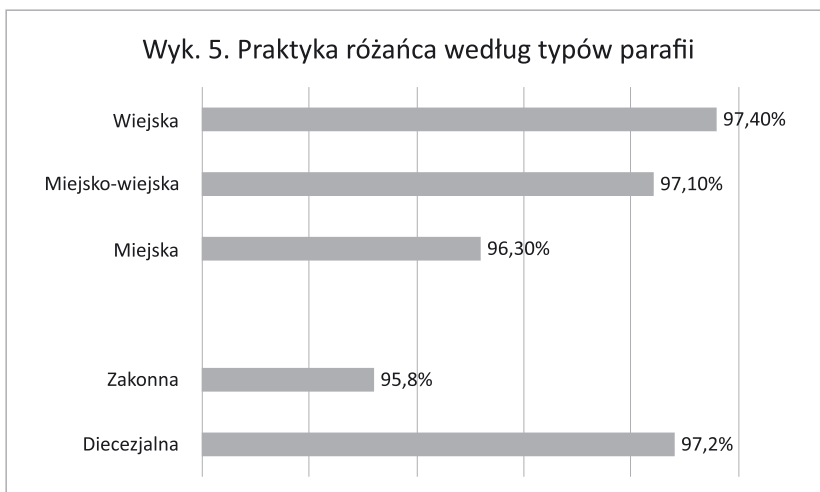
Poza różańcem i nabożeństwem majowym wśród innych form kultu maryjnego najbardziej popularne są różnego rodzaju nowenny. Wśród nich największą popularnością w Polsce cieszy się nowenna do Matki Bożej Nieustającej Pomocy, która jest praktykowana w 18% parafii. Inne to: nowenna do Matki Bożej Szkaplerznej, do Matki Bożej Pocieszenia, Niepokalanego Serca Najświętszej Maryi Panny, Wspomożycielki Wiernych, Matki Bożej Częstochowskiej oraz nowenna pompejańska. Łącznie w 70% parafii praktykowana jest jedna z tych nowenn.

Wśród innych form kultu Matki Bożej wyróżniają się Godzinki ku czci Matki Bożej, które praktykowane są w 6% parafii. Znany jest również Apel Jasnogórski, procesje maryjne, Nabożeństwo do Siedmiu Bolesci Matki Bożej, Godzina Łaski w Uroczystość Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny, wspomnienia Matki Bożej Wspomożycielki Wiernych.

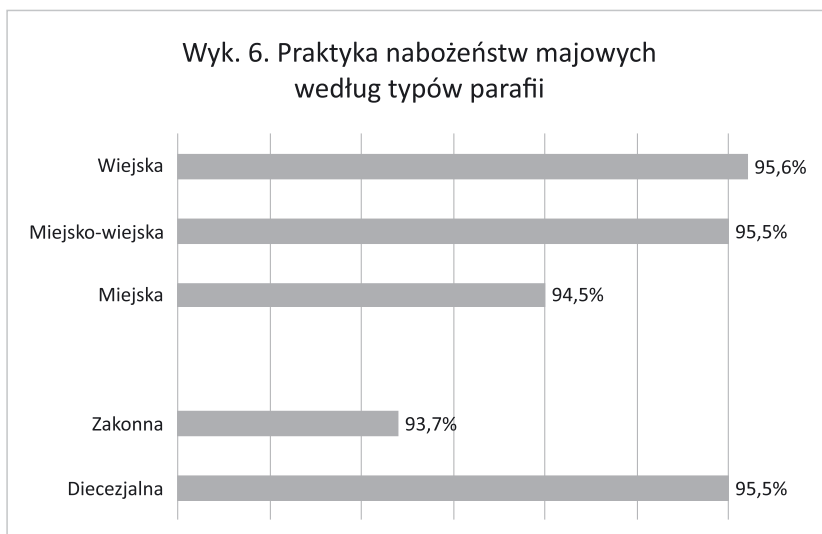

Inne formy kultu Matki Bożej obejmują: Akatyst lub Molebeń, Jericho Różańcowe, Apostolat Maryjny, Litanie do Matki Bożej Miłosierdzia, Nieszpory Maryjne, Wspomnienia Matki Bożej z Lourdes – Świątowy Dzień Chorego, Apostolat Cudownego Medalika, Anioł Pański, Bractwo Szkaplerzne, Wspomnienia Matki Bożej Wspomożycielki Wiernych, Akt Zawierzenia Matce Bożej, Dróżki Maryjne, Margaretki.

Ogólnie kult Matki Bożej obecny jest we wszystkich regionach Polski, również w tych mniej religijnych, zarówno w miastach, jak i w wsi. Wyrażna różnica występuje natomiast pomiędzy parafiami rzymsko- i greckokatolickimi. W parafiach greckokatolickich zdecydowanie rzadziej odmawia się różaniec: jedynie w co drugiej parafii.

Podobnie majówka jest powszechną praktyką i nie występują istotne różnice pomiędzy parafiami, niezależnie również od typów parafii.

Generalnie pobożność maryjna w Polsce jest bardzo różnorodna. Wspomniane formy nie wyczerpują zakresu tej pobożności, wskazując jedynie na jego zasadnicze przejawy. Osobnym zagadnieniem są pielgrzymki. ISKK pracuje obecnie nad przygotowaniem metodologii badania sanktuariów w Polsce, co pozwoli lepiej opisać ruch pielgrzymkowy w Polsce oraz jego maryjny wymiar.

4. Historia i treść nabożeństwa fatimskiego (*ks. K. Czapla*)

W roku 1917 w Fatimie miały miejsce pierwsze z serii objawień Matki Bożej trojgu dzieciom (pastuszkom). Jednym z nich była Łucja, która na polecenie biskupa Leirii utrwaliła treść objawień na piśmie. Objawieniom towarzyszył cud słońca widziany przez około 70 tys. osób. „Orędzie fatimskie” zawarte zostało w trzech tzw. tajemnicach fatimskich. „Trzecią tajemnicę fatimską” odczytał dopiero Jan Paweł II po zamachu z 13 maja 1981 r. Ważne miejsce w treści „trzeciej tajemnicy fatimskiej” zajmuje Rosja.

Od roku 1927 przybywały do Fatimy zbiorowe pielgrzymki z innych krajów. W latach 1928-1953 w miejscu objawień wzniesiono bazylikę Matki Boskiej Różańcowej, tam też jest pochowana trójka pastuszków. Początków kultu fatimskiego w Polsce można dopatrywać się już w 1942 r., w akcie poświęcenia świata Niepokalanemu Sercu Maryi przez Piusa XII. Dwaj wielcy polscy pasterze – kard. August Hlond

i kard. Adam Sapięha – byli bardzo głęboko związani z papieżem Piusem XII i mamy prawo przypuszczać, że nie tylko zapoznali się z treścią samego aktu, ale że znane też im były powody, jakimi kierował się Ojciec Święty, podejmując decyzję poświęcenia świata Niepokalanemu Sercu Maryi. Nieprzypadkowo Prymas Polski Stefan Wyszyński mówił na pogrzebie kard. Adama Sapięhy, że ten wielki mąż Boży „w przedziwnej alchemii polskiej duszy przepracowywał wszystkie rzymskie moce na polski chleb”. Kiedy Pius XII przyjął powracającego do kraju Prymasa Polski Augusta Hlonda, rozmawiał z nim o konieczności dokonania poświęcenia naszej ojczyzny Niepokalanemu Sercu Maryi. Tak więc już w czasie wojny w osobach swoich pasterzy Polska przygotowywała się do wejścia na drogę fatimskiego zawierzenia.

Krótko po wojnie Prymas August Hlond, stojąc przed wielkim zadaniem moralnego odrodzenia Ojczyzny po zniszczeniach wojennych, zawierzył Polskę Niepokalanemu Sercu Maryi. Dokonał się ten akt na Jasnej Górze 8 września 1946 r. Cały wysiłek tego maryjnego Prymasa, program pracy duszpasterskiej, zawierają słowa jego testamentu: „Gdy przyjdzie zwycięstwo dla Polski, będzie to zwycięstwo Najświętszej Maryi Panny”. To zawierzenie z 8 września 1946 r. można uznać za właściwy początek nabożeństwa do Matki Bożej Fatimskiej, a jednocześnie za punkt zwrotny w dziejach kultu fatimskiego w Polsce. W ten sposób staliśmy się pierwszym, po Portugalii, krajem, który podjął wielkie wezwanie z Fatimy.

Można wspomnieć, że decyzja o poświęceniu narodu polskiego Niepokalanemu Sercu Maryi zapadła na Jasnej Górze podczas plenarnej Konferencji Episkopatu Polski, która odbyła się w dniach 3-4 października 1945 r., a więc w pierwszych miesiącach po zakończeniu działań wojennych i u progu życia Kościoła w zupełnie nowej dla niego sytuacji. Nic więc dziwnego, że poświęcenie przygotowywano poniekąd w konspiracji. W oficjalnym komunikacie wydanym po zakończeniu obrad, nie wspomniano ani słowem o podjętej decyzji powtórzenia na ziemiach polskich aktów episkopatu portugalskiego z 1931, 1937 i 1940 roku, jak również aktu papieża Piusa XII z 1942 r., który miał powstrzymać rozszerzanie się „błędów Rosji”. Pamiętajmy, że już wtedy Matkę Bożą Fatimską uważano w Polsce za „wroga systemu socjalistycznego”: ponieważ Jej orędzie zapowiadało koniec bezbożnego ateizmu.

By uniknąć otwartego konfliktu z władzami, wiadomość o planowanym poświęceniu przekazywano drogą osobistych kontaktów. Dowiadują się o tym poszczególni wierni oraz grupy religijne, na przykład Rycerstwo Niepokalanej, Sodalicje Mariańskie i Apostolstwo Modlitwy. Prymas Polski zwrócił się również do kilku kapłanów, prosząc ich o przygotowanie niezbędnych materiałów, mających pomóc wiernym

w uświadomieniu rangi planowanego poświęcenia. Na centralne uroczystości na Jasnej Górze z całej Polski ściągnęły setki tysięcy pielgrzymów. Ten akt poświęcenia narodu polskiego Niepokalanemu Sercu Maryi dał początek kultowi fatimskiemu w Polsce. Trójstopniowe uroczystości i ślubowania – najpierw w parafiach, potem w diecezjach, na koniec ogólnopolskie na Jasnej Górze sprawiły, że każdy mieszkaniec Polski usłyszał słowa orędzia nadziei z Fatimy, zapowiadające triumf Niepokalanego Serca Maryi.

W tamtych latach treść orędzia fatimskiego docierała do Polski dzięki tym, którzy pielgrzymowali do Fatimy. To oni przywozili pierwsze materiały na ten temat, broszurki i ulotki o objawieniach fatimskich. Materiały docierały do Polski także z Niemiec, Austrii, Szwajcarii, USA. Jednak granice państw bloku socjalistycznego były dobrze obwarowane przepisami zakazującymi wwożenia orędzia fatimskiego. I nie tylko tego. Wszystkie zagraniczne druki były objęte cenzurą. Dlatego czas „rodzenia się” pobożności fatimskiej był dosyć długi. Można wspomnieć, że w 1948 r. w Turzy Śląskiej w diecezji katowickiej poświęcono pierwszy w Polsce kościół pod wezwaniem Matki Bożej Fatimskiej, dając początek znanemu sanktuarium w tym miejscu.

W tym również czasie ksiądz Leon Cieślak, pallotyn, współpracując z kard. Hlondem w przygotowaniu aktu zawierzenia z 1946 r., organizował na Jasnej Górze w pierwsze soboty miesiąca nabożeństwa w duchu fatimskim. Składały się na nie czuwania pokutne, odprawiane w duchu wynagrodzenia Matce Najświętszej. On też propagował w całym kraju nieustanną adorację wynagradzającą. Zapoczątkował również ideę codziennego stawania wieczorem przed Matką Bożą, aby złożyć Jej „raport dzienny ze swego postępowania...”, jak dziś spełniliśmy nasze maryjne ślubowania”: Od 1950 r. pod opieką Księży Pallotynów zaczęło się tworzyć Apostolstwo Niepokalanego Serca Maryi. Oni też zaczęli organizować sanktuarium Matki Bożej Fatimskiej na Krzeptówkach. Tak rozpoczęła się na ziemiach opanowanych przez „błędy Rosji” wyjątkowa droga Kościoła w Polsce, który jako jedyny zdołał zachować swoją wolność i niezależność, podczas gdy w innych krajach bloku wschodniego Kościół znalazł się pod znaczną kontrolą władz państwowych.

Poprzez poświęcenie Niepokalanemu Sercu Maryi w 1946 r. Polska weszła na drogę fatimską, choć nie w pełni jesteśmy dziś świadomi doniosłości tego aktu. Świadczy o tym fakt, że przypadająca w 1996 roku 50. rocznica oddania naszego narodu Niepokalanemu Sercu Maryi przeszła bez echa: ani nie przypomniano historycznej roli tego aktu zawierzenia, ani go nie odnowiono. Pozostał jedynie ślad po nim w postaci tytułów wielu świątyń, szczególnie tych przejmowanych w pierwszych latach po wojnie od protestantów na Ziemiach Zachodnich. Tymczasem

historyczny Akt poświęcenia Narodu Polskiego Niepokalanemu Sercu Maryi, z 8 września 1946 r., jest wielkim dokumentem kultu fatimskiego w Polsce. Zasadnicza jego treść wywodzi się z żądań Matki Bożej Fatimskiej, zawiera się w nich program duszpasterski, który do dzisiaj nie stracił nic ze swej aktualności. W kontekście późniejszych wydarzeń, takich jak Śluby Jasnogórskie, Wielka Nowenna, peregrynacja Wizerunku Jasnogórskiego w parafiach czy Milenijny Akt Zawierzenia, wspomniany akt z 1946 r. stał się proroczy i wytyczył kierunek pracy duszpasterskiej w Polsce. Naród Polski, poświęcony Niepokalanemu Sercu Maryi, zobowiązał się do wiernej służby „Bogu przez Maryję, przez Jej Niepokalane Serce”. Listem Episkopatu Polski z 1946 r. Kościół zobowiązał się w sposób moralny do zaprowadzenia we wszystkich parafiach i domach zakonnych nabożeństw pierwszych sobót miesiąca.

Obecnie największym centrum duchowości fatimskiej stało się sanktuarium maryjne na Krzeptówkach w Zakopanem. Choć od 1950 r. istniała tam kaplica pod wezwaniem Niepokalanego Serca Maryi, prawdziwa fatimska historia zaczęła się dopiero w 1960 r., kiedy to Prymas Polski kard. Stefan Wyszyński otrzymał drogą dyplomatyczną dwie figury fatimskie w darze od biskupa Leiri. Życzeniem biskupa fatimskiego było, aby obie figury – podobnie jak w wielu krajach świata od 1947 roku – rozpoczęły swoją wędrówkę po Polsce, wyzwalając ją z reżimu sowieckiego i przyspieszając uzyskanie wolności religijnej. Jednak sytuacja w tym czasie była politycznie dość napięta, dlatego Ksiądz Prymas, sądząc, że wędrówka statuy Matki Bożej Fatimskiej mogłaby spowodować dalsze szkykany wobec Kościoła, jedną z figur przekazał Ojcom Franciszkanom w Niepokalanowie, a drugą pozostawił sobie (kilka miesięcy stała ona na biurku Prymasa). Kiedy ówczesny rektor kaplicy fatimskiej na Krzeptówkach, ksiądz Stanisław Czaplą, dowiedział się o figurze Pani Fatimskiej, będącej w posiadaniu Księdza Prymasa, rozpoczął modlitewny szturm, aby uzyskać ją dla pallotyńskiej kaplicy. Za pośrednictwem pań z Instytutu Prymasowskiego udało się to zrealizować. 6 października 1961 r., po wcześniejszych ustaleniach z prymasem Wyszyńskim, ksiądz Stanisław Czaplą odebrał w Warszawie statwę Matki Bożej Fatimskiej i wrócił z owym „skarbem” do Zakopanego. Już 15 października 1961 r. odbyła się uroczystość poświęcenia statuy Fatimskiej Pani, której dokonał nie kto inny, ale ksiądz biskup Karol Wojtyła (można dodać, że 26 lat później, 21 października 1987 r., Jan Paweł II dokonał koronacji tejże figury na Placu św. Piotra w Rzymie). W 2017 roku minie 100 lat od objawień w Fatimie. W Polsce trwają duchowe przygotowania do tego wydarzenia.

10 grudnia 1925 r. zjawiała się Najświętsza Panna w Pontevedra, a z boku – w jasności Dzieciątko. Potem powiedziała Najświętsza Pan-

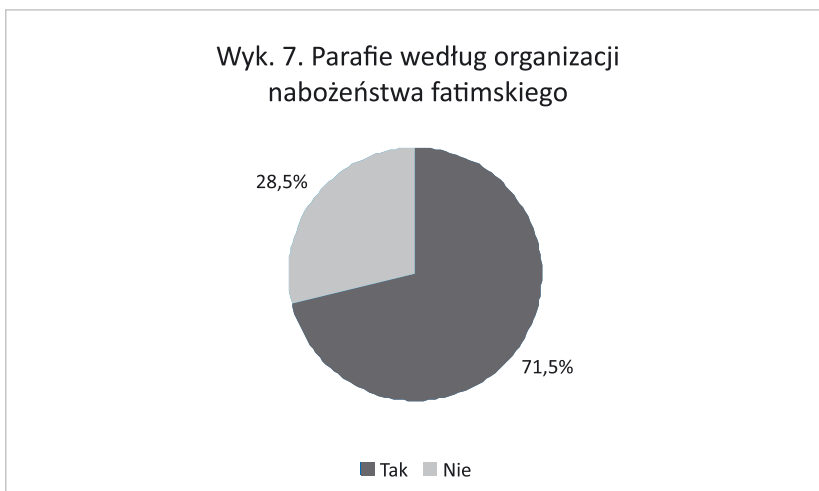
na: „Córko moja, spójrz, Serce moje otoczone cierniami, którymi niewdzięczni ludzie przez bluźnierstwa i niewdzięczność stale ranią. Przy najmniej ty staraj się mnie pocieszyć i przekaz wszystkim, że w godzinę śmierci obiecuję przyjść na pomoc z wszystkimi łaskami tym, którzy przez 5 miesięcy w pierwsze soboty odprawią spowiedź, przyjmą Komunię Św., odmówią jeden różaniec i przez 15 minut rozmyślania nad piętnastoma tajemnicami różańcowymi towarzyszyć mi będą w intencji zadośćuczynienia” (Załącznik I w: Wspomnienia Siostry Łucji, s. 200). Na tej podstawie wśród zasadniczych elementów nabożeństwa fatimskiego wyróżnia się:

1. Spowiedź w pierwszą sobotę miesiąca
2. Komunia święta w pierwszą sobotę miesiąca
3. Różaniec wynagradzający w pierwszą sobotę miesiąca
4. Piętnastominutowe rozmyślania nad tajemnicami różańcowymi.

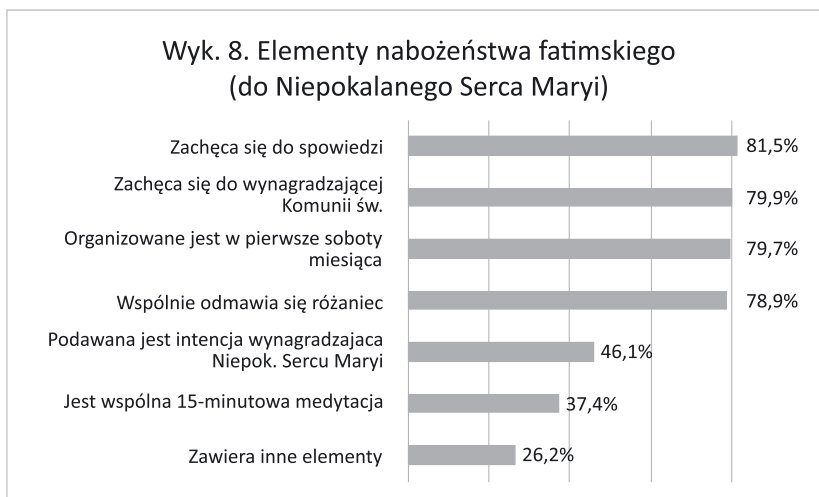
Istotą nabożeństwa fatimskiego jest cześć dla Niepokalanego Serca Maryi. Fatimska Pani przychodzi do swoich dzieci, ukazując drogę ratunku przed złem i sposób przemiany całego świata: „Bóg chce rozpowszechnić na świecie nabożeństwo do mego Niepokalanego Serca” – oto właśnie to zdanie stanowi rdzeń fatimskiego wezwania. Nabożeństwo fatimskie ma wymiar poświęcenia się Niepokalanemu Sercu Maryi oraz wynagrodzenia za grzechy w pięć pierwszych sobót miesiąca. Poświęcenie jednak to nie wszystko. Prośba Matki Bożej zawiera również wezwanie do wynagrodzenia w pierwsze soboty miesiąca. A mianowicie: przez pięć kolejnych miesięcy w pierwsze soboty, w intencji wynagradzającej, powinniśmy przystąpić do spowiedzi św., przyjąć komunię św., odmówić jedną część różańca oraz przez 15 minut rozmyślać o obecności Maryi przy Jezusie, rozważając jedną lub kilka tajemnic różańcowych. Rozmyślanie, co istotne, jest odrębnym elementem tego nabożeństwa i nie należy go utożsamiać z modlitwą różańcową.

5. Nabożeństwo fatimskie w parafiach w Polsce

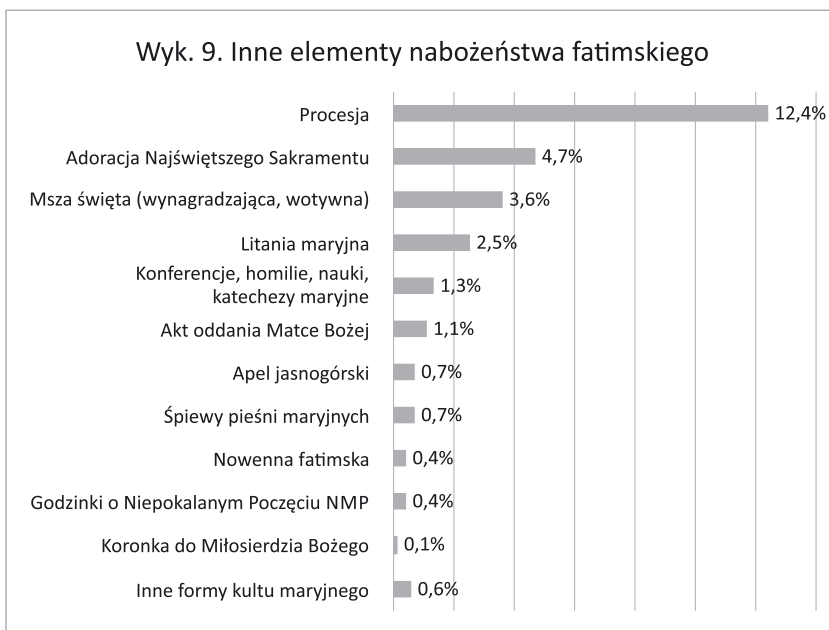
Wyniki badań przeprowadzonych we wszystkich parafiach katolickich wskazują, że nabożeństwo fatimskie obecne jest w zdecydowanej większości parafii (72%) w Polsce.

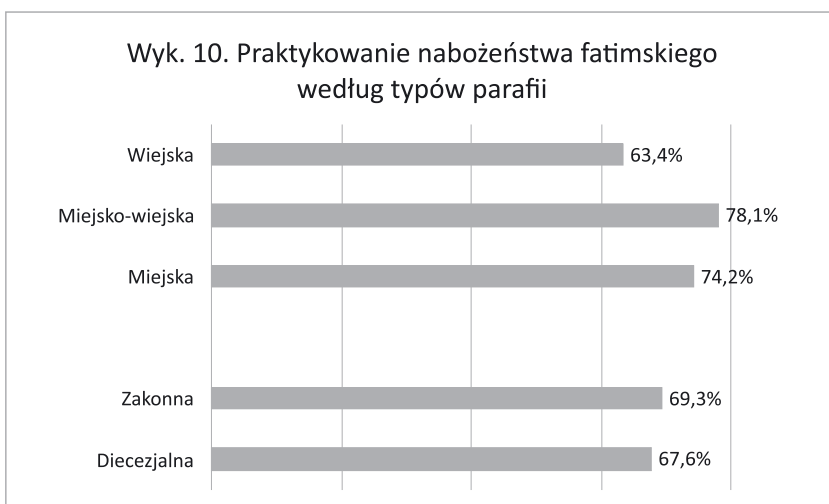
Najwyraźniejszymi rysami tego nabożeństwa są: organizowanie w pierwsze soboty miesiąca (80%), zachęta do spowiedzi (82% parafii z nabożeństwem fatimskim) i komunii wynagradzającej (80%), wspólne odmawianie różańca (80%). Zdecydowanie rzadziej w nabożeństwach fatimskich podawana jest intencja wynagradzająca Niepokalanemu Sercu Maryi (46%) oraz odbywa się 15-minutowa medytacja (37%).

Wśród innych elementów nabożeństwa fatimskiego najczęściej pojawia się procesja (12%), adoracja Najświętszego Sakramentu (5%) oraz odprawianie specjalnej Mszy św. (4%). Niekiedy nabożeństwom fatimskim towarzyszy odmawianie litanii, konferencje, akty oddania, apele jasnogórskie.

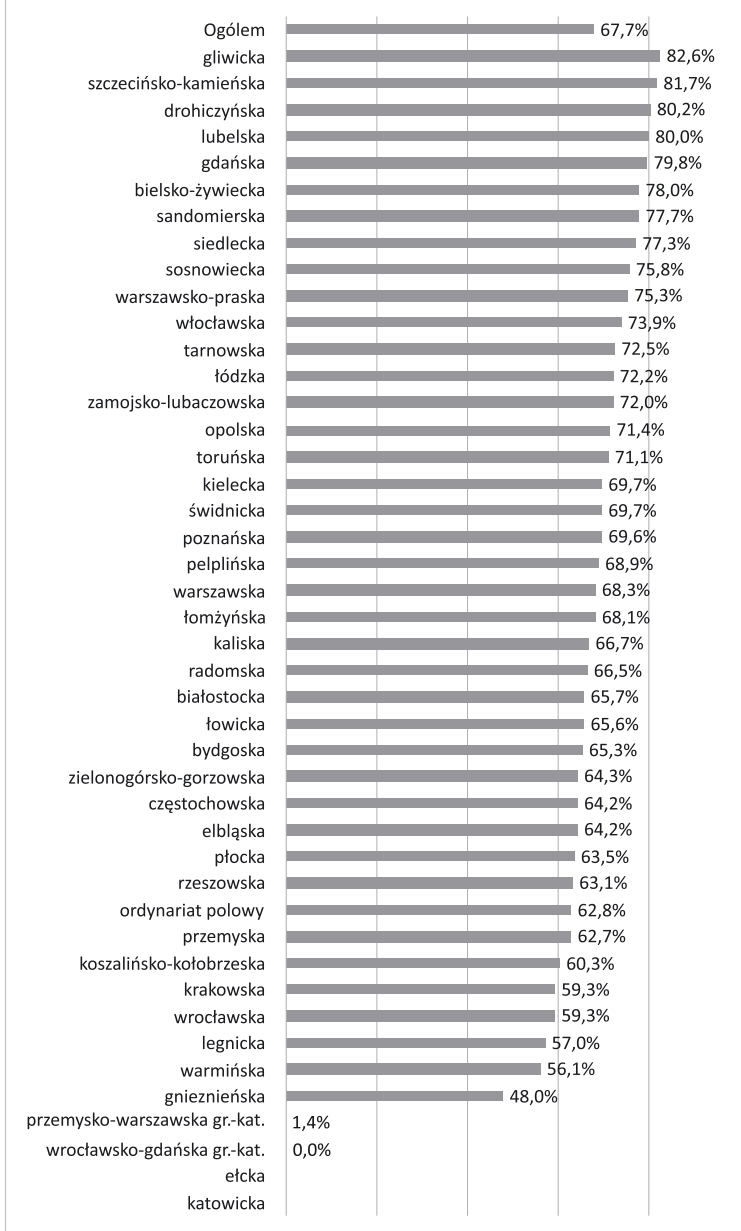
Nabożeństwo fatimskie jest nieznacznie bardziej znane w parafiach zakonnych (69%) i wyraźnie bardziej znane w miastach (74-78%) niż w parafiach diecezjalnych (68%) i na wsiach (63%).

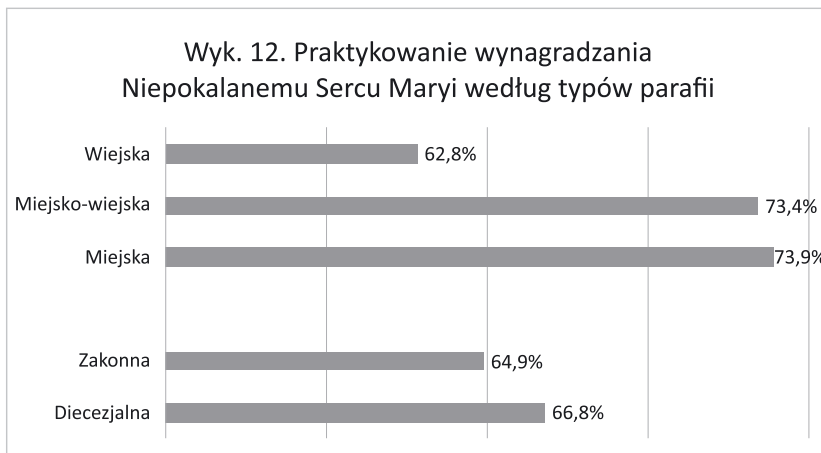
Nabożeństwo fatimskie jest najbardziej popularne w diecezjach gliwickiej, szczecińsko-kamieńskiej oraz drohiczyńskiej. Tam jest ono praktykowane w ponad 80% parafii. Porównanie wyników badania pobożności maryjnej z wynikami innych badań ISKK wskazuje, że obecność nabożeństwa fatimskiego nie jest związana bezpośrednio z poziomem

religijności w poszczególnych regionach Polski. Oznacza to, że na jego popularność ma raczej wpływ przede wszystkim osobiste zaangażowanie poszczególnych duszpasterzy. Na uwagę zasługuje również fakt, że w parafiach greckokatolickich nabożeństwo fatimskie nie jest znane.

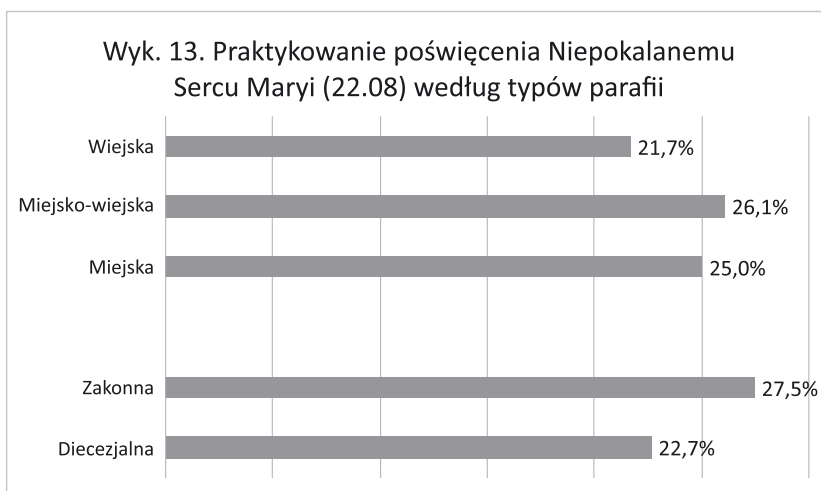
Wyk. 11. Diecezje według praktykowania nabożeństwa fatimskiego w parafiach

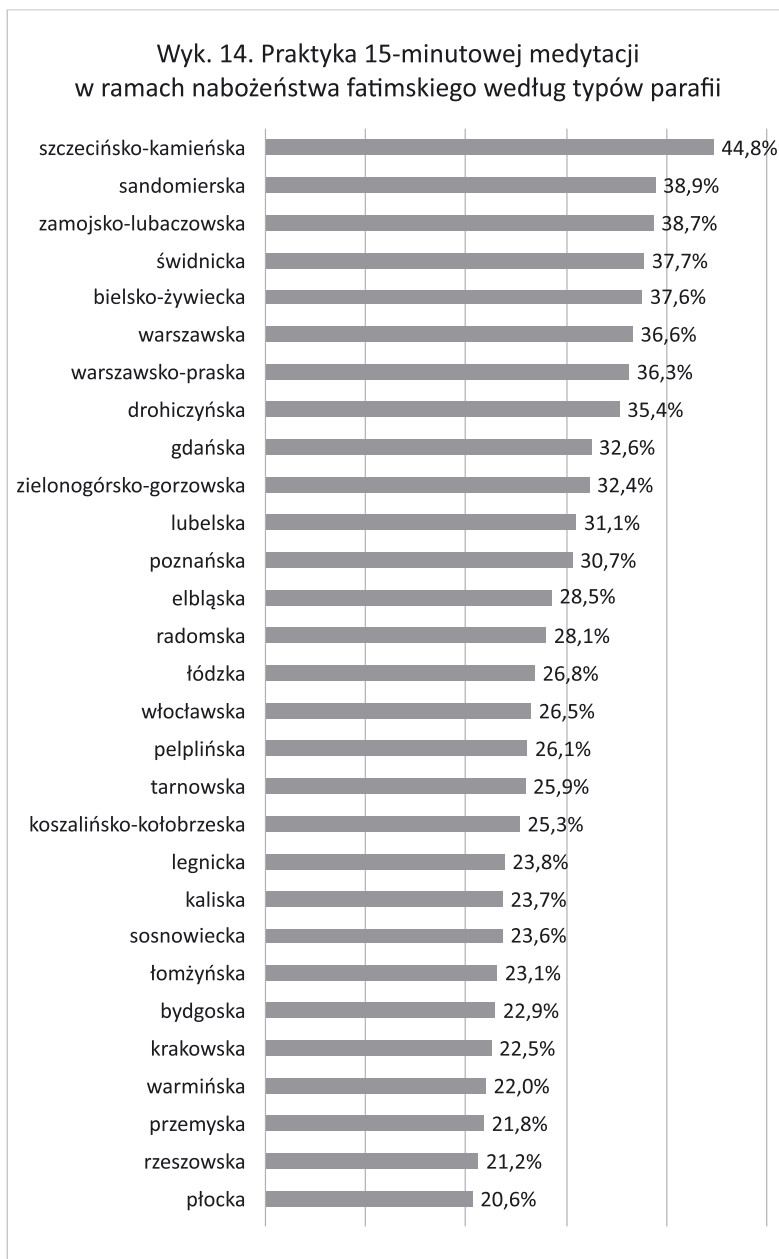
Jak zostało to wskazane w części poświęconej treści objawień fatimskich, zasadniczą ideą przyświecającą nabożeństwu fatimskiemu jest wynagradzanie Niepokalanemu Sercu Maryi. W 67% parafii w Polsce zawarty jest ten rys kultu maryjnego. Pod względem obecności w kulcie maryjnym wynagradzania Niepokalanemu Sercu Maryi dostrzega się zasadnicze różnice pomiędzy parafiami. Wśród parafii wiejskich znacznie rzadziej (63%) obecna jest idea wynagradzania Niepokalanemu Sercu Maryi, podczas gdy w parafiach miejskich w 73% parafii.

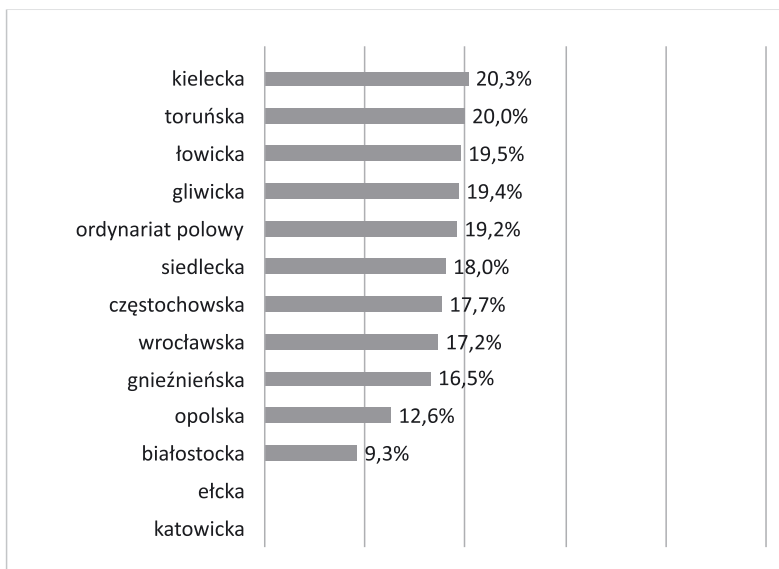

Również w parafiach wiejskich (22%) i diecezjalnych (23%) rzadziej niż w miejskich (25-26%) i zakonnych (28%) praktykowane jest poświęcenie Niepokalanemu Sercu Maryi (w dniu 22 sierpnia).

Pod względem elementów nabożeństwa fatimskiego dostrzegalne są również różnice na poziomie poszczególnych diecezji. W parafiach diecezji szczecińsko-kamieńskiej w 45% parafii praktykowane jest 15-minutowe rozmyślanie. W diecezji sandomierskiej i zamojsko-lubaczowskiej jedynie w 39% parafii.

6. Wnioski

Pobożność maryjna zajmuje istotne miejsce w funkcjonowaniu parafii w Polsce. Na podstawie danych można stwierdzić, że po różańcu oraz nabożeństwach majowych nabożeństwo fatimskie stanowi jeden z zasadniczych rysów pobożności maryjnej we współczesnym polskim katolicyzmie. Pobożność maryjną cechuje jednak daleko posunięta różnorodność oraz bogactwo form, praktyk i zwyczajów.

Nabożeństwo fatimskie stanowi bez wątpienia kontynuację i współczesny przejaw charakterystycznego dla Polski rysu duchowości maryjnej. Wraz z orędnem fatimskim stanowi ono jeden z przejawów pobożności ludowej, który łączy tradycję chrześcijańską oraz rozumianą instytucjonalnie religijność z życiem codziennym wiernych. Orędzie fatimskie wyraźnie odcisnęło się na pobożności ludowej w Polsce i jego ślady odnaleźć można w większości parafii katolickich w Polsce. Bez wątpienia bazuje ono na religijności wiernych, jednak różnice w skali jego występowania w poszczególnych regionach Polski związane są raczej z osobistym zaangażowaniem duszpasterzy. Nabożeństwo fatimskie jest, przeciwnie do bardziej tradycyjnych form kultu maryjnego, lepiej rozwinięte w parafiach zakonnych oraz małych miastach niż w parafiach diecezjalnych i na wsi.

Z drugiej strony, w wielu parafiach obecność nabożeństwa fatimskiego ma charakter śladowy. Wiele form tego nabożeństwa, zamiast zwracać uwagę na najistotniejsze jego elementy, obejmuje obce z punktu widzenia istoty orędzia fatimskiego nie tylko treści, ale i formy. Gro-

zić to może swoistym rytualizmem oraz dewocją. Rozwój pobożności maryjnej oraz nabożeństwa fatimskiego z punktu widzenia religijności wydają się istotne dla trwałości polskiego katolicyzmu oraz wobec procesów sekularyzacji.

Dodatek I: nota metodologiczna

Badanie metodą spisową przeprowadzone zostało w październiku 2015 we wszystkich parafiach katolickich oraz tzw. samodzielnych ośrodkach duszpasterskich w Polsce, w tym w parafiach greckokatolickich za pomocą papierowych formularzy. Poziom realizacji badania wynosił 86%.

diecezja	Parafie i samodzielne ośr. duszp.	Wypełnienie sprawozdania	Odsetek	Odmowa złożenia sprawozdania	Odsetek
Ogółem	10515	9034	85,9%	1481	14,1%
białostocka	115	108	93,9%	7	6,1%
bielsko-żywiecka	212	205	96,7%	7	3,3%
bydgoska	149	144	96,6%	5	3,4%
częstochowska	319	265	83,1%	54	16,9%
drohiczyńska	98	96	98,0%	2	2,0%
elbląska	159	151	95,0%	8	5,0%
etcka	150	2	1,3%	148	98,7%
gdańska	200	193	96,5%	7	3,5%
gliwicka	158	155	98,1%	3	1,9%
gnieźnieńska	271	248	91,5%	23	8,5%
kałiska	284	270	95,1%	14	4,9%
katowicka	321	1	0,3%	320	99,7%
kielecka	306	300	98,0%	6	2,0%
koszalińsko-kołobrzeska	225	194	86,2%	31	13,8%
krakowska	465	386	83,0%	79	17,0%
legnicka	244	193	79,1%	51	20,9%
lubelska	279	225	80,6%	54	19,4%
łomżyńska	182	182	100,0%	0	0,0%
łowicka	170	154	90,6%	16	9,4%
łódzka	221	205	92,8%	16	7,2%
opolska	399	381	95,5%	18	4,5%
ordynariat polowy	103	78	75,7%	25	24,3%
pelplińska	293	283	96,6%	10	3,4%
ptocka	250	170	68,0%	80	32,0%
poznańska	411	378	92,0%	33	8,0%
przemyska	397	386	97,2%	11	2,8%
przemysko-warszawska obrządku greckokatolickiego	94	70	74,5%	24	25,5%
radomska	305	203	66,6%	102	33,4%
rzeszowska	246	241	98,0%	5	2,0%
sandomierska	246	193	78,5%	53	21,5%
siedlecka	248	233	94,0%	15	6,0%
sosnowiecka	163	157	96,3%	6	3,7%
szczecińsko-kamieńska	276	268	97,1%	8	2,9%
świdnicka	191	175	91,6%	16	8,4%
tarnowska	459	455	99,1%	4	0,9%
toruńska	197	190	96,4%	7	3,6%
warmińska	262	164	62,6%	98	37,4%
warszawska	224	205	91,5%	19	8,5%

warszawska obrządku ormiańskiego	1	1	100,0%	0	0,0%
warszawsko-praska	184	182	98,9%	2	1,1%
włocławska	232	230	99,1%	2	0,9%
wrocławska	304	290	95,4%	14	4,6%
wrocławsko-gdańska obrządku greckokatolickiego	45	31	68,9%	14	31,1%
zamojsko-lubaczowska	187	186	99,5%	1	0,5%
zielonogórsko-gorzowska	270	207	76,7%	63	23,3%

Poziom odpowiedzi na poszczególne pytania wynosi 97%.

Pytanie 1.

Kod RA	Liczba parafii (z rektoratami i samodzielными ośrodkami duszpasterskimi)	%
Ogółem	9034	100,0
01 (wypełnienie)	8774	97,1
22 (odmowa)	260	2,9

Pytanie 2.

Kod RA	Liczba parafii (z rektoratami i samodzielными ośrodkami duszpasterskimi)	%
Ogółem	9034	100,0
01 (wypełnienie)	8560	97,4
22 (odmowa)	474	2,6

W obliczeniach nie dokonywano imputacji braków danych. Istniejące braki danych uznano za losowe (*Random Non-response*) ze względu na badane zjawisko.

Dodatek II: tablice wynikowe

Tab. 1. Parafie katolickie według podejmowanego kultu Matki Bożej

Rodzaj pobożności maryjnej	N	Odsetek
Ogółem	8774	100,0%
Nabożeństwo różańcowe	8774	100,0%
Nabożeństwo majowe	8613	98,2%
Poświęcenie Niepokalanemu Sercu Maryi 22 sierpnia	2077	23,7%
Inne formy	4537	51,7%

Tab. 2. Częstotliwość odmawiania różańca w parafiach

Częstotliwość nabożeństwa różańcowego w parafii	N	Odsetek
Ogółem	8774	100,0%
W październiku	8109	92,4%
Z okazji świąt maryjnych	2942	33,5%
Codziennie	2035	23,2%
W innych okolicznościach	4944	56,3%

Tab. 3. Parafie katolickie według odmawiania różańca w różnych okolicznościach

Inne okoliczności odmawiania różańca w parafii	N	Odsetek innych okoliczności	Odsetek parafii
	4944	100,0%	56,3%
W niedzielę przed (po) Mszy św.	739	15,3%	8,4%
W pierwsze soboty miesiąca	715	14,8%	8,1%
Za zmarłych w Oktawę Wszystkich Świętych	626	12,9%	7,1%
Za zmarłych w dniu pogrzebu	588	12,1%	6,7%
Raz w tygodniu	481	9,9%	5,5%
Przy okazji nabożeństwa fatimskiego	387	8,0%	4,4%
W pierwszą niedzielę miesiąca	299	6,2%	3,4%
Raz w miesiącu	254	5,2%	2,9%
Przy zmianach tajemnic	208	4,3%	2,4%
Przy specjalnych okazjach	142	2,9%	1,6%
Przed każdą Mszą św.	142	2,9%	1,6%
Dwa razy w tygodniu	120	2,5%	1,4%
Odpusty parafialne	64	1,3%	0,7%
W jednym okresie liturgicznym	46	1,0%	0,5%
Za Ojczyznę	31	0,6%	0,4%
Brak danych	102	2,1%	1,2%

Tab. 4. Inne rodzaje nabożeństwa do Matki Bożej

Rodzaj kultu	N	Odsetek
Ogółem	8774	100,0%
Nowenna do MB Nieustającej pomocy	1600	18,2%
Inne nowenny do Matki Bożej	616	7,0%
Godzinki o Niepokalanym Poczęciu NMP	483	5,5%
Adoracje, czuwania, nowenny	254	2,9%
Apel jasnogórski	247	2,8%
Procesja (maryjna, różańcowa)	127	1,4%
Nabożeństwo (różaniec) do Siedmiu Bolesci Matki Bożej	50	0,6%
Uroczystość Niepokalanego Poczęcia NMP (8 XII) – godzina łaski	43	0,5%
Wspomnienie Matki Bożej Wspomożycielki Wiernych	10	0,1%
Inne	391	4,5%

Tab. 5. Praktyka różańca według typów parafii

Typ parafii	N	Odsetek
Ogółem	8774	100,0%
Diecezjalna	8208	97,2%
Zakonna	565	95,8%
Miejska	1792	96,3%
Miejsko-wiejska	1284	97,1%
Wiejska	5697	97,4%

Tab. 6. Praktyka nabożeństw majowych według typów parafii

Typ parafii	N	Odsetek
Ogółem	8774	100,0%
Diecezjalna	8059	95,5%
Zakonna	553	93,7%
Miejska	1758	94,5%
Miejsko-wiejska	1262	95,5%
Wiejska	5592	95,6%

**Tab. 7. Parafie według organizacji nabożeństwa fatimskiego
(do Niepokalanego Serca Maryi)**

Praktyka nabożeństwa fatimskiego	N	Odsetek
Ogółem	8560	100,0%
Tak	6120	71,5%
Nie	2440	28,5%

**Tab. 8. Elementy nabożeństwa fatimskiego
(do Niepokalanego Serca Maryi)**

Elementy nabożeństwa fatimskiego	N	Odsetek
Ogółem	6120	100,0%
Zachęca się do spowiedzi	4988	81,5%
Zachęca się do wynagradzającej Komunii św.	4888	79,9%
Organizowane jest w pierwsze soboty miesiąca	4880	79,7%
Wspólnie odmawia się różaniec	4831	78,9%
Podawana jest intencja wynagradzająca Niepokalanemu Sercu Maryi	2823	46,1%
Jest wspólna 15-minutowa medytacja	2286	37,4%
Zawiera inne elementy	1601	26,2%

Tab. 9. Inne elementy nabożeństwa fatimskiego

Elementy nabożeństwa fatimskiego	N	Odsetek
Ogółem	6120	100,0%
Procesja (z figurą MB Fatimskiej, światła, ze świecami, wokół kościoła, ulicami miasta, osiedla)	759	12,4%
Adoracja (wystawienie, czuwanie) Najświętszego Sakramentu	287	4,7%
Msza święta (wynagradzająca, wotywna)	217	3,6%
Litania maryjna	153	2,5%
Konferencje, homilie, nauki, katechezy maryjne	82	1,3%
Akt (oddania, poświęcenia, wynagrodzenia, zawierzenia) Matce Bożej (Najśw. Sercu Maryi itp.)	67	1,1%
Apel Jasnogórski	45	0,7%
Śpiewy pieśni maryjnych	40	0,7%
Nowenna fatimska	24	0,4%
Godzinki o Niepokalanym Poczęciu NMP	24	0,4%
Koronka do Miłosierdzia Bożego	8	0,1%
Inne formy kultu maryjnego	37	0,6%

Tab. 10. Praktykowanie nabożeństwa fatimskiego według typów parafii

Rodzaj parafii	N	Odsetek
Ogółem	8560	100,0%
Diecezjalna	5711	67,6%
Zakonna	409	69,3%
Miejska	1380	74,2%
Miejsko-wiejska	1033	78,1%
Wiejska	3707	63,4%

Tab. 11. Diecezje według praktykowania nabożeństwa fatimskiego

Diecezja	Praktykowane jest nabożeństwo fatimskie	
	N	Odsetek
Ogółem	8560	67,7%
gliwicka	128	82,6%
szczecińsko-kamieńska	219	81,7%
drohiczyńska	77	80,2%
lubelska	180	80,0%
gdańska	154	79,8%
bielsko-żywiecka	160	78,0%
sandomierska	150	77,7%
siedlecka	180	77,3%
sosnowiecka	119	75,8%
warszawsko-praska	137	75,3%
wrocławska	170	73,9%
tarnowska	330	72,5%
łódzka	148	72,2%
zamojsko-lubaczowska	134	72,0%
opolska	272	71,4%
toruńska	135	71,1%

kielecka	209	69,7%
świdnicka	122	69,7%
poznańska	263	69,6%
pelplińska	195	68,9%
warszawska	140	68,3%
łomżyńska	124	68,1%
kaliska	180	66,7%
radomska	135	66,5%
białostocka	71	65,7%
łowicka	101	65,6%
bydgoska	94	65,3%
zielonogórsko-gorzowska	133	64,3%
częstochowska	170	64,2%
elbląska	97	64,2%
płocka	108	63,5%
rzeszowska	152	63,1%
ordynariat polowy	49	62,8%
przemyska	242	62,7%
koszalińsko-kołobrzaska	117	60,3%
krakowska	229	59,3%
wrocławska	172	59,3%
legnicka	110	57,0%
warmińska	92	56,1%
gnieźnieńska	119	48,0%
przemysko-warszawska obrządku greckokatolickiego	1	1,4%
wrocławsko-gdańska obrządku greckokatolickiego	0	0,0%
ełcka	bd	bd
katowicka	bd	bd

Tab. 12. Praktykowanie wynagradzania Niepokalanemu Sercu Maryi według typów parafii

Rodzaj parafii	N	Odsetek
Ogółem	8774	100,0%
Diecezjalna	5638	66,8%
Zakonna	383	64,9%
Miejska	1374	73,9%
Miejsko-wiejska	971	73,4%
Wiejska	3676	62,8%

Tab. 13. Praktykowanie poświęcenia Niepokalanemu Sercu Maryi (22.08) według typów parafii

Rodzaj parafii	N	Odsetek
Ogółem	8774	100,0%
Diecezjalna	1915	22,7%
Zakonna	162	27,5%
Miejska	465	25,0%
Miejsko-wiejska	345	26,1%
Wiejska	1267	21,7%

**Tab. 14. Praktyka 15-minutowej medytacji
w ramach nabożeństwa fatimskiego według diecezji**

Diecezja	N	Odsetek
Ogółem	6120	100%
szczecińsko-kamieńska	120	44,8%
sandomierska	75	38,9%
zamojsko-lubaczowska	72	38,7%
świdnicka	66	37,7%
bielsko-żywiecka	77	37,6%
warszawska	75	36,6%
warszawsko-praska	66	36,3%
drohiczynska	34	35,4%
gdańska	63	32,6%
zielonogórsko-gorzowska	67	32,4%
lubelska	70	31,1%
poznańska	116	30,7%
elbląska	43	28,5%
radomska	57	28,1%
łódzka	55	26,8%
wrocławska	61	26,5%
pelplińska	74	26,1%
tarnowska	118	25,9%
koszalińsko-kotobrzeska	49	25,3%
legnicka	46	23,8%
kaliska	64	23,7%
sosnowiecka	37	23,6%
łomżyńska	42	23,1%
bydgoska	33	22,9%
krakowska	87	22,5%
warmińska	36	22,0%
przemyska	84	21,8%
rzeszowska	51	21,2%
płocka	35	20,6%
kielecka	61	20,3%
toruńska	38	20,0%
łowicka	30	19,5%
gliwicka	30	19,4%
ordynariat polowy	15	19,2%
siedlecka	42	18,0%
częstochowska	47	17,7%
wrocławska	50	17,2%
gnieźnieńska	41	16,5%
opolska	48	12,6%
białostocka	10	9,3%
etcka	bd	bd
katowicka	bd	bd